

ahova iskolába jár. A gyerekszínjátzókból automatikusan diákszínjátzók lesznek, és így nem adódik át a csoportvezetői tudás.

Az idej, úgy érzem, nem volt igazán erős év, sokan nem futottak jó formát. Tavaly az egyik jó előadásról mentünk a másikra.

– És Tóth Zoli?

Igen, ő kivétel, abszolút diadalmas antré volt részéről ez a fesztivál: két versenyelőadással indult, A bogyósgyümölcskertész fia arany minősítést kapott, a másik, A helység kalapácsa bronzot és a harmadik, versenyen kívüli produkciójáról is elmondható, hogy tartalmas, minőségi előadás volt. Szóval lehet, hogy nem is szakadt meg semmi, csak idén a fiatalok még nem mind értek be. Ahol megvan a közege (mint Győrben, Kecskeméten), ott megszületnek az előadások akkor is, ha most nem mindegyik úgy sikerült, ahogy sikerülhetett volna, de beszélgetnek, találkoznak, játszanak, tartanak valami felé.

– Semmiféle képzés nem kell ahhoz, hogy valaki diákelőadásokat rendezzen?

A drámatanári képzést meg lehet szerezni, és az nagyon fontos tudást nyújt, rengeteg támpontot ad, de diákszínjátzó-rendező képzés nincs. Régebben volt, és ott mindig elő is bukkant egy-két tehetséges ember. Sajnos az ODE-nak nincs erre kapacitása. A diákszínjátzó táborokba sem olyan emberek járnak, akik rendezni szeretnének, hanem akik színészek akarnak lenni. Nagyon fontos a zalaszentgróti tábor, onnan kerül ki a színházi szakma fele. Ők azok, akik nem ebben a közegben maradnak. Jó lenne, ha lenne tábor olyanoknak is, akiket kifejezetten a diákszínjátzás érdekel. Van összehasonlítási alapom, mert Felvidéken tizenkét éve szervezünk tábort Sereglei Andrással, Tóth Miklóssal, Soltész Tiborral, Gyevi Bíró Eszterrel. Ott egy évtized alatt felnőtt legalább nyolc csoportvezető, akik azóta jó diákszínházat vagy egyetemi, felnőtt amatőr színházat vezetnek. Ez olyan folytonosság, amit itthon is meg kellene teremteni.

– A felvidéki táborban előadásokat csináltok, vagy folyik ezenfelül valamiféle tudatos képzés is?

Az előadásokhoz kapcsolódik a képzés. A tábor végére minden csoportban megszületik egy bemutató. A visszajáró táborozók már mindenkinél voltak és mindannyiunktól tanultak valamit. Azért vihető tovább ez a forma szerintem, azért térnek vissza az emberek évről évre, mert van szellemisége. Nekem az idej országos fesztiválról a színházcsinálás szellemisége, éthosza hiányzott. Kicsit felelősebben kellene bohóckodni a színházzal. És lehet, hogy például ahhoz kell egy mester, hogy ezt az attitűdöt átadja.

– Az ODE miért nem tudja összefogni ezeket az embereket?

Táborokat kellene szervezni, de nincs pénz, és ez rengeteg munka. Évről évre hálát adok a sorsnak, hogy valakik legalább az országos fesztivált megszervezik. Golden Dani (az ODE elnöke) és Hajós Zsuzsa viszi most a hátán az egészséget, de hát meddig van valakinek energiája arra, hogy ezt ingyen megtegye?! Ez legalább egy fél állás. Figyeld meg, hogy az országnak azon a részén, ahol van egy kulturális menedzser vagy művelődésszervező, akinek szívügye, hogy összehívja a csoportokat, ott keresztbe-kasul járnak át egymáshoz, viszik az előadásait, megmutatják, tanulnak a másiktól, ott egészen másfajta levegője van az egésznek. Segíteni kellene ezeknek a fantasztikus embereknek. És nem kéne több az egész országba hat embernél, aki összefogja az egyes régiókat. Őket kéne helyzetbe hozni. Olyanokat, mint például Tóth Zoliék Pécsen – meg is van az eredménye. Szerintem az elkövetkezendő tíz évben nem lesz még egy ilyen fényes kiállítású fesztivál, ahol ennyi energiát tudnak fordítani a szervezésre, és meg tudják adni a rangját a találkozóknak.

Próba, minden délután

– beszélgetés Tóth Zoltánnal –

Sebők Borbála

– Ahogy néztem a fesztivált, azt éreztem, hogy szinte az egész a te válladon nyugszik. Nem csak a saját négy előadásodat tartottad kézben, de más előadásokat világítottál, kezelted a technikát, és csodálatra méltó figyelemmel és alázattal voltál jelen az egész fesztiválon. Ez rengeteg munka és koncentráció. Hogy bírtad?

Nehezen, de ketten szerveztük a fesztivált a Bagossy Lacival, és rajtunk kívül még több mint hatvanan dolgoztak napról-napra. Amit pedig te láttál, hogy össze-vissza rohangálok az Ifjúsági Házban, az azért

volt, mert ezen a helyszínen az én feladatom volt a gördülékeny lebonyolítás. Persze a fesztivál számomra még könnyebb volt, mint a szervezéssel eltöltött több hónap.

– *A bogyósgyümölcskertész fiáért arany minősítést kaptatok. Miért ezt a szöveget választottátok?*

Anyukám Háy-mániás, ő mutatta *A bogyósgyümölcskertész fiát*, nekem pedig megtetszett. Így olvastam belőle a gimnáziumban, ahol tanítok, és persze a színjátszókon is, és nekik is megtetszett. Kedvet kaptam, kedvet kaptunk hozzá. Nekiálltunk. Akikkel együtt dolgoztunk rajta, ők már elsős koruk óta színjátszóim, így már négy éve foglalkozom velük. Idén szeptemberben egy-két monológot kiszedtünk belőle a színművészeti felvételijükhöz. Nagyon élveztük. És akkor gondoltuk, hogy hát gyerekek, ráérünk, miért ne próbálnánk meg összehozni belőle egy előadást. Nem volt barátnőm, sok időm volt, és belevágtunk.

– *És most, hogy már lett barátnőd?*

Húha! Nem tudom, ez új dolog, de az biztos, hogy sok volt az idei év! Idén négy csoportom volt, ez így nagyon sok, biztos, hogy jövőre nem lesz ennyi. A Janus Gimnáziumban év elején harmincan jelentek meg a színjátszón. Így lett ott két csoportom, két előadással: *Helység kalapácsa* és a *Szappanbuborékok*, ami az off programban ment. Emellé jött még a Kodály Gimnázium csoportjával a *Magyar Zombi*, valamint a *Bogyós*, ami azzal a három emberrel készült, akik a négy csoportból komolyabban akartak színészzel foglalkozni.

– *Hogy lett előadásszöveg a novellafüzérből?*

Adtam egy irányt, hogy mégis milyen ívet kellene követnünk. Úgy képzeltem, hogy a felnövésnek és a felnövéstől való félelemnek kellene kirajzolnia a vezérfonalat. Mindenkinek lefénymásoltam a novellafüzért, majd belevágtunk. Egy hónapig olvasták, aztán leültünk egy hosszú szombati napon, és mindenki elmondta, hogy mit gondol, felolvasott részeket, és ezekből kezdem összegyűrni a használni kívánt anyagot. Mindenkinek megvolt a maga koncepciója, persze nekem is, és ebből a négyből próbáltam összehozni valami közöset. Először nem lett jó. Szeptember óta dolgoztunk, és közben teljesen átalakult, folyamatosan változott. Három héttel ezelőtt még kivettem belőle három jelenetet, így húsz perccel rövidebb lett.

– *Mi okozott problémát?*

Szerteágazó a novellafüzér, nehéz egyenes vonalon haladni. Nem vagyok dramaturg, azért volt például húsz perccel hosszabb az előadás, mert csak mikor már lement egybe, akkor vettem észre, hogy itt valami nem stimmel, ki kellene vennem belőle részeket.

– *A bogyósgyümölcskertész fiát játszó srácot leszámítva mindenki több szerepbe ugrik bele, és van, hogy passzívan, kívülállóként vesznek részt a jelenetben, nincs szerepük.*

Nehéz forma, de ők már négy éve színjátszók, szerencsére jól beszélnek ezt a nyelvet. Leszkovszky Albintól tanultam ezt a technikát, amikor egyik pillanatban az utcán vagyunk civilként, a másikban meg már játszunk is. Ők is ebbe szocializálódtak, ilyen a stílusuk, könnyedén ment. Éppen ezért a próbák is nagyon élvezetesek voltak.

Persze megvan a veszélye is, hogy ki mennyire tud hirtelen állapotba kerülni, mennyire tudja feltornáztatni magát. Az előadáson azt történt, hogy a bogyósgyümölcskertész fiát játszó fiú „későn érkezett meg”. Az elején folyamatosan kereste magát. Ő sokkal többre képes, most nehezen melegegett bele a szerepébe. Egyszerűen nem kapta el a fonalat. Érezte, hogy nem megy és ettől még jobban szenvedett, még kevésbé tudta felszívni magát. Eltelt bizony húsz perc, mire érezni kezdte az előadást. Szerencsére, – annál a jelenetnél, amikor a gimnáziumbeli első napi megaláztatásairól beszél, vallomásos monológformában – megnyugodott, és sikerült megtalálnia magát, és baromi jó lett ő is. Ezt az előadást háromszor játszottuk, és ez volt eddig a legrosszabb.

– *Azt mesélték, hogy egy kisebb térben sokkal jobban működött.*

Igen. Ez kényszermegoldás volt, de itt kellett játszani, hogy sokan megnézhesék. A kis tér beszívja a néző figyelmét, ez meg egy hodály volt, kicsit lötyögött benne az előadás.

– *Mennyire kezeltétek szabadon Háy mondatait és a novellafüzér szerkesztésmódját?*

A jelenetek össze-vissza lettek beszöve, próbáltuk megfeleltetni a vezérfonalunknak. Persze vannak olyan jelenetek, amiket mi iktattunk be, ilyen például a paraszt bácsi a kolbásszal. A szöveget pedig a saját szájukra formálták, hogy úgy mondhassák, ahogy nekik kényelmes.

– *Hallottunk olyan kritikát, hogy szétzenélték az előadást. Én ezzel nem értek egyet, te hogy látod?*

Zolival, az egyik szereplővel találtuk ki a zenét, és nagyjából azok a számok vannak benne, amik a novel-lafüzérben is. Amikor például a srác szedni a gyümölcsöt, és közben lepörget a fejében egy koncertet, elképzeli, hogy ő a gitáros és pengeti a húrokat. Belül mozizik, álmodozik, miközben dolgozik. Ezeket, a belső zenét akartuk megjeleníteni. Zoli belső állapotból játszik, és az adott ponton dönti el, hogy milyen hosszú részt zongorázik el, akkor és ott a számból. Én is néha hosszúnak érzem, de nem akarom szabályozni, úgy játssza, ahogy érzi. Nincs lepontozva. Szerintem általában jót tesz neki ez a szabadság.

– *Mondtad, hogy a próbák is nagyon szabadok voltak. Mégis, hogy néz ki egy ilyen próbafolyamat?*

Három órakor végzek a suliban, és akkor indulunk próbálni, minden délután próbálok valakivel. Az első fél óra azzal telik, hogy ökörködünk, beszélgetünk, elvagyunk, szóval megérkezünk a próbára, és lassan elindul minden. Nagyon kötetlen a dolog, mint egy nagy család, olyan az egész. Kicsit talán túl demokratizált ez a forma, és ezért néha lötyögés van. Azt képzeld el, hogy például a *Bogyós* nagyrészt teázás közben készült, nagyon könnyeden. Négyen voltunk, szombaton próbálgattunk, családi ebéd helyett. Beszélgettünk a szövegről, és mindig volt egy olyan pont, amikor úgy éreztük, hogy most már ne beszéljünk, hanem próbáljuk ki. Ilyenkor fölálltunk és elkezdtük. Kiválasztottunk egy szövegrészt, játszottunk. Mikor rátaláltunk egy formára, akkor azt lepontoztuk. Néha egy perces jelenetet négy órán át gyötrünk. Ez már szakmunka, pepecselés.

IH Diákszínpad – Pécs
A bogósgyümölcskertész fia; Komjáthy Máté felvétele

Jegyzőkönyv: meghívott csoportok, díjazottak

(adatok az ODE honlapjáról: www.szhaz.hu/ode)

ODT 2007 – meghívott előadások

Adyák TE – KIMI, Debrecen – Vidámpark
rendezte: Bakota Árpád

Adyák PG – KIMI, Debrecen – Búkergető
rendezte: Csikos Sándor

Kama-Szutra, Kecskemét – Lorca: Don Perlimplin és Belissa
rendezte: Bárnai Péter

Közgáz Diákszínpad, Cegléd – Goldoni: Karneválvégi éjszaka
rendezte: Pocsuvalszki Alíz

Katonások, Kecskemét – Molière: Don Juan
rendezte: Sárosiné Orbán Edit

HMG 11.d – KIMI, Szentes – Shakespeare: Rómeó és Júlia
rendezte: Matos Ibolya